

SAIAKERAK

Gorputz ezabatua:
zentsura berriaz eta irudiaren
teologia laikoez

JON GESALAGA

Gorputz ezabatua: zentsura berriaz eta irudiaren teologia laikoez

Gaur egun gorputz gizatiarra, lehen froga hori, errealitatea ukaezin bihurtzen den lurralde hori, iruditik desagertzen hasia da. Ez da desagertzen kasual edo neutro bat. Gesto kultural baten aurrean gaude, atzerapasu programatu baten aurrean. Mendeetan zehar gorputza izan da ezagutzaren, gatazkaren eta errebelazioaren eremua. Gaur, ordea, zaindua, leundua edo zuzenean ezkutatua agertzen da. Ez da kontu hutsean lotsa edo moral etxekoa. Ikusten ari garena teologia laiko berri baten eraikuntza da, bere burua arrazional, aurrerakoi eta babesgarri gisa aurkezten duen arau sistema bat, baina erlijio zaharren bultzada dogmatiko berarekin funtzionatzen duena.

Gorputzak deserosotasuna sortzen du garaiaren diskurtso nagusiak ezabatu nahi duen zerbait gogorarazten duelako: zaurgarriak garela, zeharkatuak garela, hilkorrak garela. Tolesture bakoitza, irregularitate bakoitza eta barrualdearen eta kanpoaldearen arteko eremu ahula markatzen duen keinua arriskua da marruskadurarik onartzen ez duen mundu honetan. Ez da harritzekoa, beraz, gorputzaren irudia kontrolaren lehen helburu bihurtzea. Gorputza kontrolatzen duenak iruditeria kontrolatzen du. Zer erakuts daitekeen erabakitzen duenak zer pentsa daitekeen ere erabakitzen du.

Oraingo zentsurak ez du bere burua zentsura gisa aurkezten. Ez du esaten "hau ez da ikusi behar". Esaten du "honek jendea iraindu dezake", "gaizki interpreta liteke", "arriskutsua izan liteke". Hiztegia aldatzen da, baina operazioa bera da: gorputzaren zein formak diren onargarriak eta zein desagerrarazi behar diren inposatzen duen hesi sinboliko bat. Ondorioa irudi aseptikoen uholdea da: gorputz higienizatuak, leunak, pisurik gabeak, ia haragirik gabeak. Ez dago erorik, ez zauririk, ez arriskurik. Errealitatetik urruntzen den neutrotasun distiratsu bat baino ez.

Gorputza ezabatzen denean, gorputzak ezartzen duen muga ere ezabatzen da. Geratzen dena marruskadurarik gabeko adimena da, kanpoko ezerrekin kontrasterik ez duen kontzientzia bat. Erresistentziarik ezak egori aukera ematen dio oztoporik gabe zabaltzeko, esperientziatik bereizitako identitate abstraktu eta autorreferentzial bat sortuz. Logika bera da hizkuntzaren pobretze oro gidatzen duena. Erakuts daitekeena gutxitzen denean, pentsa daitekeena ere gutxitzen da. Gorputzaren desagertzea, zentzu horretan, errealitatea esparru partekatu gisa desagertzea da.

**Gorputz ezabatua:
zentsura berriaz eta irudiaren
teologia laikoez**

Arazoa, hala ere, ez da moral zaintzara mugatzen. Zorrotzagoa da. Jokoan dagoena gorputzaren ideia bera da, eta horrekin batera, errealitatearen ideia bera. Gorputza ezabatzen denean, esperientziarako aukera ere ezabatzen da. Irudia espazio itxi bihurtzen da, eta ezerk ezin du gureganaino iritsi. Tentsioa, esperientzia eraldaketa bihurtzen den puntu hori, erabat desagertzen da.

Desagertzen dena ez da anatomia bakarrik, baizik eta baimenik gabe esanahia sortzeko duen gaitasuna. Ikonografia zaharretan, gorputzak zentzua zekarren, doktrina sistemek domestikatu nahi zutenean ere. Bere presentzia ezin zen murriztu. Gaur, kontrako mugimenduaren aurrean gaude. Ez da doktrina gorputza mugatzen saiatzen dena, baizik eta gorputza da kanporatua, doktrina oztoporik gabe zabal dadin.

Doktrina laiko horrek bere burua kaltearen aurkako babes gisa aurkezten du, baina kode purutza berri baten moduan funtzionatzen du. Gorputza garbia, neutroa eta kalterik gabea izan behar da. Intentsitate arrasto oro, sexuala, emozionala edo sinbolikoa izan, mehatxu gisa hautematen da marruskadurarik gabeko irudiak nahi dituen agindu berri horretan. Kontraesanak agerikoak dira. Zenbat eta gehiago neutralizatu nahi den gorputza, orduan eta fantasma bihurtzen da. Zenbat eta gehiago ezabatu nahi den, orduan eta beldur handiagoa agertzen da haren presentziarekiko.

Desagerpen honek ondorio pertzeptiboak ditu. Gorputzik gabe, irudiak pisua galtzen du, tentsioa galtzen du eta arriskua galtzen du. Eta arriskurik gabe ez dago errebelaziorik. Lortzen dena azalera autoerreferentzial bat da, ulermenean haustura bat irekitzeko gai ez dena. Irudi bat da, ez nahasteko, ez lekuz aldatzeko, ez desoreka sortzeko gai dena. Azkenean, irudi bat da, ez duena ezer aldatzen.

Hala ere, zerbait azalean irauten du. Kulturak gorputzik gabeko gorputza nahi duen arren, bada ezin ezabatu den erresistentzia bat. Materialtasuna ertzetatik sartzen da, desagertzeko prest ez dauden keinuak, eta oroimen sinbolikoa, gailu aseptikoen barruan ere irauten duena. Grieta horretan agertzen da galdera benetakoa: zer beldur du gure garaia gorputzaren aurrean?

**Gorputz ezabatua:
zentsura berriaz eta irudiaren
teologia laikoez**

Agian gorputzak diskurtsoak desordenatzeko duen gaitasuna da beldurtzen duena.

Agian gorputzak gogorarazten duelako hilkorrak garela.

Agian gorputzak agerian uzten duelako kontrolatu edo programatu ezin den zerbait badagoela.

Erreakzio nagusia ezabatu, leundu eta ordezkatzeta da. Baina supresioak ez du gatazka konpontzen. Alde batera eramaten du. Gorputzak beti egiten du itzulera, hondar gisa, itzal gisa edo zati gisa. Itzultzen da, irudiak berak, gorputza baztertu nahi duen horrek, bere oinarria galtzen duelako. Gorputzik gabe, irudia errealtatetik askatzen da, eta esperientzia sortzeko gaitasunik gabeko azalera flotatzaile bihurtzen da.

Gaur gorputzarekin lan egiteak, edo haren absentziarekin, tentsio esparru horretan sartzea esan nahi du. Arau laiko berri horri aurre egitea esan nahi du, zer erakutsi daitekeen eta zer ezkutuan egon behar duen agintzen saiatu nahi duen horri. Gogoraraztea ere esan nahi du gorputza ez dela arriskua, gurekin baino handiagoa den zerbait bidea egiten saiatzen den muga dela.

Benetan agerian uzten duena ez da zentsura bera, baizik eta zentsurak islatzen duena: harreman aldaketa sakon bat, gure eta errealtatearen artean, gure eta ikusgaiaren artean, eta gure eta gure buruaren artean. Aldaketa horretan, gorputzak ispilu eta zauri gisa jokatzen du, abisu eta insistentzia gisa.

Eta gorputza ezabatzen denean ere, gorputzak beti egiten du egin izan duena: barnealdetik presioa egin, presentzia eskatu eta itxi nahi den horretan zuloak ireki.